

Ewa Walińska, Marcin Michalak

AKREDYTACJA UCZELNI WYŻSZYCH PRZEZ PROFESJONALNE ORGANIZACJE RACHUNKOWOŚCI W WARUNKACH DEREGULACJI ZAWODU KSIĘGOWEGO

ACCREDITATION OF THE UNIVERSITIES BY THE PROFESSIONAL ACCOUNTING INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF ACCOUNTING PROFESSION DEREGULATION

Katedra Rachunkowości, Uniwersytet Łódzki w Łodzi
ul. Matejki 22/26, 90-237 Łódź, e-mail: michalak@uni.lodz.pl

Summary. The purpose of this article is to analyze the place and role of the professional accounting institutions in the validation process of education quality in accounting at the university level, as well as the characteristics of accreditation procedures. This issue is particularly important in the context of the planned deregulation of accounting profession in Poland. The authors of the article – on the base of a survey addressed to selected universities – conducted a pilot study to assess: the use of accreditation made professional accountancy organizations by universities, an attitude of the universities to this type of accreditation, as well as potential motivators to apply for the accreditation of AAP. Indirectly, the study was an analysis of the expectations of surveyed university students as to provide them with opportunities for professional ratings or certificates in accounting or facilitation in obtaining them through the accreditation of educational programs for the professional accounting or regulators.

Słowa kluczowe: akredytacja, akredytacja instytucjonalna, akredytacja specjalistyczna, certyfikacja zawodu księgowego, deregulacja zawodu księgowego, jakość kształcenia, procedura akredytacji, rachunkowość, rankingi, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, studia wyższe.

Key words: accreditation, accounting profession deregulation, accounting professional certification, accreditation procedures, education quality, higher education, institutional accreditation, rankings, specialty accreditation, The Association of Accountants in Poland, accounting.

WSTĘP

Koniec pierwszej dekady XXI w. zapoczątkował okres istotnych zmian w otoczeniu prawnym i demograficznym oraz środowisku konkurencyjnym uczelni w Polsce. Zmiany o charakterze prawnym dotyczą dwóch głównych obszarów ich działania – działalności naukowej i działalności dydaktycznej. Autorzy tej pracy koncentrują się na drugim obszarze. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (DzU z 2005 r., nr 164, poz. 1365, z późn. zm.)¹ oraz krajowe ramy kwalifikacyjne (KRK) stawiają przed uczelniami wyższymi nowe wymagania jakościowe, stwarzając jednocześnie szansę stworzenia unikatowej i konkurencyjnej oferty edukacyjnej (Walińska i Michalak 2009, 2011). Zniesienie listy kierunków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW), likwidacja minimów programowych oraz wprowadzenie w ich miejsce KRK, w połączeniu z reformą finansowania uczelni wyższych, powoduje między innymi, że działalność dydaktyczna uczelni została poddana oddziaływaniu mechanizmów rynkowych.

¹ dalej: ustawa o szkolnictwie wyższym.

W takich warunkach uczelnie, niczym przedsiębiorstwa, muszą walczyć o pozyskanie i utrzymanie klienta (studenta). Orężem w walce rynkowej będzie przede wszystkim reputacja (marka) uczelni, jej poszczególnych jednostek organizacyjnych, prowadzonych rodzajów studiów oraz jakość oferty programowej. Reforma zasad funkcjonowania uczelni wymusza zmiany jakościowe w systemie kształcenia na poziomie wyższym chociażby dzięki zasadom parametrycznej oceny uczelni. Obowiązek monitorowania losów absolwentów nałożony na uczelnie zapewni możliwość pośredniej oceny jakości kształcenia na danej uczelni przez otoczenie, w tym w szczególności oceny przez pracodawców i szeroko pojęty rynek pracy. W konsekwencji będzie to zmuszać uczelnie do zabiegania o najzdolniejszych kandydatów na studia, których wyniki i późniejsze osiągnięcia zawodowe będą wpływać na budowanie marki uczelni, ich reputację oraz na postrzeganie przez otoczenie.

Podstawowym warunkiem powodzenia w konkurencji na rynku usług edukacyjnych szkolnictwa wyższego staje się oferowanie wysokiej jakości programów dydaktycznych oraz doskonałych nowoczesnych sposobów ich realizacji. Współcześnie jednym z wyznaczników jakości oferty dydaktycznej uczelni jest dostosowanie do potrzeb rynku pracy i oczekiwań pracodawców.

W świetle powyższego bardzo pożądanym jest potwierdzenie adekwatności oferty programowej uczelni do wymagań zawodowych rynku pracy. Możliwość takiego potwierdzenia daje niewątpliwie akredytacja uczelni wyższych lub ich wybranych programów kształcenia przez akademickie instytucje akredytacyjne, organizacje zawodowe lub przez regulatora zawodu (np. Ministerstwo Finansów). Akredytacja udzielona przez organizację zawodową jest szczególnie istotna w warunkach deregulacji zawodu zaufania publicznego, jakim między innymi jest zawód księgowego. W połączeniu z uelastycznieniem systemu kształcenia na poziomie wyższym akredytacja taka stanowi czynnik sprzyjający rozszerzeniu współpracy uczelni z organizacjami zawodowymi oraz zwiększeniu zainteresowania uczelni akredytacją jako systemem atestacji przygotowania zawodowego ich absolwentów do pełnienia funkcji w zawodach zaufania publicznego.

Celem artykułu jest analiza miejsca i roli profesjonalnych organizacji rachunkowości w procesie atestacji poziomu kształcenia w zakresie rachunkowości na poziomie akademickim, jak również charakterystyki procedur akredytacyjnych. Problematyka ta jest szczególnie istotna w kontekście planowanej w Polsce deregulacji wielu zawodów zaufania publicznego, w tym zawodu księgowego (Projekt z dnia 27 września 2012 r. ustawy o ułatwieniu dostępu do wykonywania zawodów finansowych, budowlanych i transportowych²). Autorzy artykułu – na podstawie ankiety skierowanej do wybranych uczelni wyższych – przeprowadzili badania pilotażowe dotyczące oceny stopnia korzystania z akredytacji profesjonalnych organizacji rachunkowości, stosunku uczelni wyższych do tego rodzaju akredytacji, jak również ewentualnych powodów ubiegania się o taką akredytację w SKwP. Pośrednio celem badania była analiza oczekiwań studentów badanych uczelni wyższych, dotyczących możliwości uzyskania przez nich uprawnień lub certyfikatów zawodowych w zakresie rachunkowości lub ułatwień w ich uzyskaniu dzięki akredytacji programów kształcenia przez zawodowe organizacje rachunkowości lub regulatora profesji księgowej.

² dalej: projekt ustawy deregulacyjnej.

AKREDYTACJA UCZELNI PRZEZ ORGANIZACJE ZAWODOWE W ODNIESIENIU DO ZMIAN SYSTEMU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W POLSCE ORAZ DEREGULACJI ZAWODÓW ZAUFANIA PUBLICZNEGO

Podnoszenie jakości kształcenia przez uczelnie oraz oferowanie atrakcyjnych programów kształcenia jest szczególnie istotne w obliczu niżu demograficznego, który zaczyna dotyczyć szkolnictwa wyższego w Polsce. W najbliższym czasie szkoły wyższe muszą znaleźć sposób na sprostanie następującym zjawiskom:

a) coraz większej nadpodaży miejsc na studiach w stosunku do liczby kandydatów, co wynika zarówno z niżu demograficznego, jak i ze wzrostu liczby oferowanych kierunków oraz z rozwoju bazy materialnej;

b) presji na poprawę jakości kształcenia w związku z rozszerzeniem konkurencyjnego otoczenia uczelni wyższych na rynek globalny:

– członkostwo w UE oraz różnorodne programy stypendialne pozwalają kandydatom z Polski podejmować nieodpłatne studia na czołowych uczelniach europejskich i światowych;

– polskie uczelnie w obliczu zmniejszającej się liczby kandydatów muszą starać się, aby „przyciągnąć” swoją ofertą kandydatów lub studentów zagranicznych;

c) oczekiwaniom, że program kształcenia na studiach wyższych (zwłaszcza na studiach I stopnia i studiach podyplomowych) będzie dostosowany do potrzeb rynku pracy, przyczyniając się do zwiększenia konkurencyjności absolwentów w procesie poszukiwania pracy lub na drodze awansu zawodowego;

d) przygotowaniu oferty kształcenia ustawicznego zarówno dla osób zdobywających nowe kwalifikacje, jak i osób podnoszących dotychczasowe kwalifikacje zawodowe (por. Pawłowski 2005).

Projakościowe zmiany na uczelniach w Polsce i innych krajach Europy, poza czynnikami rynkowymi i demograficznymi, są też spowodowane działaniem instytucjonalnym (Karta bolońska, ustawa o szkolnictwie wyższym, europejskie ramy kwalifikacji, krajowe ramy kwalifikacji). Karta bolońska, postulująca kształcenie przez całe życie, a także wynikające z niej europejskie ramy kwalifikacyjne (ERK) oraz krajowe ramy kwalifikacyjne (KRK) umożliwiają uczelniom wyższym swobodę działania w zakresie kształtowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej. Duża elastyczność uczelni w tworzeniu programów studiów pozwala na dostosowanie się do ciągle zmieniających się warunków otoczenia oraz oczekiwań studentów i rynku pracy.

Wydaje się, że jednym z najbardziej istotnych kryteriów oceny jakości poziomu i profilu kształcenia przez uczelnie, w szczególności na poziomie studiów I stopnia (zawodowych), jest zgodność programów kształcenia z bieżącym stanem wiedzy w danej dziedzinie i z potrzebami rynku pracy. Obiektywnie tak rozumianą jakość kształcenia weryfikuje na danej uczelni poziom zatrudnialności absolwentów oraz ścieżka ich losów zawodowych. Uczelnie w związku z tym dążą do potwierdzenia jakości oferowanych programów kształcenia poprzez:

– uczestnictwo w rankingach uczelni lub profili / kierunków kształcenia;

– zdobywanie akredytacji organizacji ukierunkowanych na podnoszenie jakości kształcenia akademickiego;

– zdobywanie akredytacji organizacji zawodowych.

Rankingi służą zewnętrznej i relatywnej ocenie jakości uczelni według przyjętych kryteriów, uwzględniających często opinie absolwentów i pracodawców. Jak wskazuje Pawłowski (2005), „Wartość rankingów jest tym większa, im bardziej są niezależne od opinii środowiska akademickiego. Skrajnie pragmatycznym pomiarem jakości programu studiów danej uczelni jest średnia wartość wynagrodzenia uzyskiwanego przez jej absolwentów tuż po

podjęciu pracy zawodowej i po 5 latach” (http://www.krzysztof-pawlowski.pl/okiem.php?mode=rankingi_akredytacje, dostęp dn. 15.09.2012 r.).

Dla jakości kształcenia duże znaczenie mają akredytacje uzyskane od organizacji, których misją jest tworzenie i propagowanie najwyższych standardów kształcenia, wyższych od minimum legislacyjnych czy środowiskowych, obowiązujących w danym kraju lub regionie.

Instytucja akredytacji uczelni wyższych znana jest już od ponad 100 lat. Można wymienić różne typy systemów akredytacyjnych:

- akredytację instytucjonalną – dotyczącą całej uczelni lub jej jednostek organizacyjnych (np. tylko wydziałów lub kolegiów ekonomicznych czy biznesowych);

- akredytację specjalistyczną – dotyczącą specjalistycznych ścieżek kształcenia na danej uczelni lub jej jednostce organizacyjnej (np. akredytacja w zakresie rachunkowości).

Akredytacja instytucjonalna może być prowadzona przez instytucje państwowe (regulatora sektora edukacyjnego), np. przez Uczelnianą Komisję Akredytacyjną (UKA), Polską Komisję Akredytacyjną (PKA) lub przez organizacje środowiskowe umocowane w systemie legislacyjnym danego kraju (np. przez Krajową Izbę Biegłych Rewidentów – KIBR, Krajową Izbę Doradców Podatkowych – KIDP). Do przykładowych organizacji środowiskowych, nieumocowanych w systemie legislacyjnym danego kraju, udzielających akredytacji uczelniom ekonomicznym lub biznesowym, należą m.in.: amerykańska The Association to Advance Collegiate Schools of Business – AACSB³ oraz europejskie EQUIS i CEEMAN. Oprócz organizacji o zasięgu międzynarodowym funkcjonują w Polsce także instytucje krajowe, takie jak: Stowarzyszenie Edukacji Menedżerskiej FORUM, Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych (FPiAKE).

Innym rodzajem akredytacji, o które mogą starać się uczelnie, są akredytacje organizacji zawodowych. W przypadku rachunkowości do najbardziej znanych i uznawanych organizacji z tej grupy należą ACCA, CIMA, KIBR, SKwP, KIDP. Właśnie te organizacje stanowią główny punkt odniesienia analiz i badania przeprowadzonego przez autorów tego artykułu.

W większości przypadków procedury akredytacyjne, stosowane przez wymienione organizacje zawodowe, można opisać za pomocą następujących cech:

- dobrowolnego charakteru procedury,
- odpłatności / nieodpłatności,
- okresowości (ograniczonego czasu ważności akredytacji),
- przedmiotu akredytacji: programu, metodyki, warunków kształcenia.

W tabeli 1 autorzy niniejszego opracowania zestawili wybrane cechy i charakterystykę procedur akredytacyjnych stosowanych przez najbardziej znane w Polsce instytucje akredytacyjne. Procedury akredytacyjne, oferowane przez instytucje objęte analizą, cechuje dobrowolny charakter, co oznacza, że uczelnia sama decyduje o przystąpieniu do procedury, która nie jest obowiązkowa z punktu widzenia prawa lub zwyczaju środowiskowego. W niektórych przypadkach jednostka staje się podmiotem procedury akredytacyjnej w sposób automatyczny, z powodu przynależności do określonej grupy podmiotów⁴ albo na skutek działań podjętych przez samą instytucję akredytacyjną, która dokonuje przeglądu programów realizowanych przez uczelnie mogące spełniać warunki upoważniające ich absolwentów do ubie-

³ Organizacja ta udziela także akredytacji w zakresie rachunkowości dla uczelni i instytucji edukacyjnych, które uprzednio uzyskały akredytację dla kształcenia w zakresie biznesu.

⁴ Na przykład uczelnie posiadające prawo do nadawania stopnia doktora mają akredytację niejako wpisaną w procedurę zwolnień z egzaminu na usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych.

gania się o zwolnienie z wybranych egzaminów kwalifikacyjnych (np. ACCA, CIMA). W takim przypadku można mówić jedynie o częściowej akredytacji udzielanej danej instytucji uczelni.

Z wyjątkiem akredytacji Ministerstwa Finansów w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych pozostałe procedury akredytacyjne, dotyczące uznania ścieżki kształcenia przez daną uczelnię, są procedurami odpłatnymi. Odpłatność procedury akredytacyjnej może być wyznacznikiem wartości dodanej, jakiej może oczekiwać uczelnia wyższa z tytułu uzyskania określonej akredytacji. Większość organizacji wspiera akredytowane uczelnie w budowaniu ich wizerunku na podstawie posiadanej akredytacji.

Wszystkie organizacje, które udzielają pełnej akredytacji, z wyjątkiem Ministerstwa Finansów, wprowadzają czasowe ograniczenia jej ważności. Ma to przede wszystkim na celu zapewnić, że akredytowane uczelnie będą dążyć do ciągłego doskonalenia jakości oferowanych programów kształcenia (w tym do ich aktualizowania) oraz warunków, w których są one realizowane.

Obecnie coraz większego znaczenia nabiera nie sam fakt posiadania przez uczelnię wyższą jakiegokolwiek akredytacji, ale dobór akredytacji odpowiedniej pod względem jakości, uwzględniającej wiarygodność i pozycję samej instytucji akredytującej w otoczeniu gospodarczym lub naukowym. Jednym z wyznaczników jakości udzielanej akredytacji – i co za tym idzie – wartości dodanej, jaką zapewnia ona uczelni wyższej, jest czas trwania procedury akredytacyjnej. Z zebranych przez autorów danych wynika, że okres ten wynosi od kilku tygodni do kilku lat. Najdłuższy okres trwania procedury akredytacyjnej dotyczy instytucji, która w ramach procedury akredytacyjnej zapewnia własny wkład w doskonalenie programów, procesów i warunków kształcenia na uczelni wyższej.

Każda instytucja, udzielająca uczelni pełnej akredytacji, posiada własne procedury akredytacyjne. W większości przypadków procedury te mają podobną konstrukcję – obejmują: inicjację procedury przez zainteresowaną uczelnię, raport samooceny, decyzję o wszczęciu procedury, wizytację zespołu oceniającego, decyzję o udzieleniu akredytacji. W jednym przypadku – AACSB – procedura ta jest wzbogacona o istotny etap wsparcia uczelni w dostosowaniu się do standardu akredytacji.

Należy podkreślić, że każda z instytucji zajmujących się akredytacją obejmuje procedurą nie tylko jakość programu kształcenia, ale także metodykę kształcenia i warunki, w jakich się ono odbywa.

Rola akredytacji udzielanych uczelniom przez organizacje zawodowe rośnie w warunkach deregulacji zawodów zaufania publicznego. Zapowiadana w polskich warunkach deregulacja zawodów księgowych, w tym zniesienie wspomnianej akredytacji Ministerstwa Finansów, dotyczącej usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, może wpłynąć na wzrost zainteresowania uczelni uzyskaniem akredytacji instytucji zawodowych. Uznane organizacje profesjonalne oraz uczelnie posiadające akredytację w zakresie zawodów księgowych przejęłyby od państwa rolę gwarantów rzetelności w przygotowaniu profesjonalnym osób mających pracować w zawodach zaufania publicznego. Stwarza to nowe możliwości zarówno uczelniom wyższym, jak i organizacjom profesjonalnym.

Zgodnie z projektem ustawy deregulacyjnej w Polsce poza zakresem regulacyjnym, całkowicie lub częściowo, mają pozostać m.in. takie zawody lub usługi zaufania publicznego, jak: usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych, doradztwo podatkowe, audyt finansowy. Zmiany te mają na celu zwiększenie konkurencyjności polskiej gospodarki chociażby poprzez zwiększenie dostępu podmiotów gospodarczych do profesjonalnych usług finansowych, zwiększenie liczby miejsc pracy w wymienionych zawodach, obniżenie kosztów obsługi finansowej podmiotów rynkowych.

Tabela 1. Charakterystyka procesu akredytacji wybranych organizacji

Organizacja	Przedmiot akredytacji	Odpłatność	Orientacyjny czas trwania procedury	Ważność akredytacji	Udział komisji akredytacyjnej	Czy procedura obejmuje okres dostosowania się jednostki do wymogów akredytacji	Raport samooceny	Akredytacja obejmuje: program (P) / / metodykę kształcenia (M) / warunki kształcenia (W)
AACSB	biznes, rachunkowość	17,5–26,8 tys. USD 22,5–36,5 tys. USD w ciągu 5 lat	1–7 lat	5 lat	tak	tak	tak	P/M/W
EQUIS	biznes	39,65 tys. EUR (przy akredytacji na 5 lat); 33,55 tys. EUR (przy akredytacji na 3 lata) lub 24,4 tys. EUR (przy nieuzyskaniu akredytacji) + koszty podróży	1–3 lat	3–5 lat	tak	tak	tak	P/M/W
CEEMAN	biznes	10,5 tys. EUR (przy uzyskaniu akredytacji) + koszty podróży	ok. roku przy pozytywnej decyzji	6 lat	tak	nie	tak	P/M/W
ACCA	rachunkowość	procedura nieodpłatna	4–6 tygodni od dostarczenia wszystkich niezbędnych informacji	–	tak	nie	nie (wykaz programów, sylabusów, egzaminów i inne informacje)	P i częściowo M
CIMA	zwolnienia konkretnych studentów z wybranych egzaminów	procedura nieodpłatna	–	nieograniczona	nie	nie	nie (wykaz programów, sylabusów, egzaminów i inne informacje)	P
KIBR	zwolnienie z wybranych egzaminów	procedura nieodpłatna	–	nieograniczona	nie	nie	nie (wykaz programów, sylabusów, egzaminów i inne informacje)	P
Ministerstwo Finansów	zwolnienie z egzaminu na usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych	procedura nieodpłatna	–	nieograniczona	nie	nie	nie	warunkiem jest uprawnienie uczelni do nadawania stopnia doktora
SKwP	rachunkowość II stopień certyfikacji zawodowej SKwP)	procedura odpłatna (kwota nieustalona)	nieokreślony	4 lata	tak	nie	tak	P/M/W

Źródło: opracowano na podstawie materiałów informacyjnych instytucji akredytacyjnych.

W zakresie regulacji zawodów księgowych Polska zajmuje 24 miejsce wśród 38 krajów objętych badaniem OECD.

Na łączną ocenę w tym zakresie składa się kilka kryteriów, w tym: liczba usług księgowych objętych licencjonowaniem, wymogi edukacyjne (okres kształcenia zawodowego, okres wymaganej praktyki zawodowej, liczba wymaganych egzaminów), ograniczenie liczby podmiotów mogących świadczyć usługi księgowe, regulacje państwowe lub środowiskowe w zakresie oferowanych cen, ograniczenie prowadzenia działalności, także w zakresie promocji świadczonych usług.

Pod względem wymagań edukacyjnych i praktycznych, w tym liczby egzaminów warunkujących przystąpienie do zawodu, Polska znajduje się na 25 pozycji wśród 38 wyżej wymienionych państw (zob. tab. 2). Wyższy poziom wymagań w tym zakresie dotyczy Francji (28. poz.) i Wielkiej Brytanii (29. poz.); dla porównania – na czele zestawienia znajdują się Irlandia (poz. 1) i Japonia (poz. 3). Stany Zjednoczone zajęły w tym zestawieniu 15. pozycję.

Tabela 2. Ogólny wskaźnik obciążeń regulacyjnych w zakresie usług rachunkowości

Lp.	Kraj	1996	2003	2008	Lp.	Kraj	1996	2003	2008
1	Irlandia	2,0	1,6	0,3	20	Norwegia	2,4	1,9	2,5
2	Dania	2,1	1,2	1,5	21	Wielka Brytania	3,2	2,1	2,6
3	Słowacja	.	2,2	1,6	22	Belgia	3,5	2,7	2,7
4	USA	2,6	1,7	1,7	23	Chile	.	.	2,7
5	Szwajcaria	1,2	0,3	1,8	24	Polska	.	2,8	2,8
6	Szwecja	2,5	2,4	1,8	25	Francja	3,0	3,0	2,8
7	Meksyk	2,8	1,9	1,8	26	Austria	3,5	3,0	3,0
8	Holandia	3,2	2,9	1,9	27	Izrael	.	.	3,1
9	Hiszpania	3,1	2,1	1,9	28	Luksemburg	3,3	2,8	3,3
10	Estonia	.	.	2,0	29	Indie	.	.	3,3
11	Grecja	2,9	2,0	2,0	30	Kanada	3,1	3,2	3,5
12	Korea	.	2,0	2,0	31	Nowa Zelandia	2,5	1,3	3,5
13	Islandia	.	2,1	2,1	32	Węgry	.	2,0	3,6
14	Australia	3,2	1,8	2,1	33	Włochy	1,4	4,1	3,6
15	Czechy	.	3,2	2,1	34	Słowenia	.	.	3,6
16	Finlandia	2,4	2,2	2,2	35	Południowa Afryka	.	.	3,7
17	Japonia	3,0	2,2	2,2	36	Turcja	4,0	4,2	4,2
18	Portugalia	1,9	3,4	2,3	37	Chiny	.	.	4,9
19	Niemcy	5,1	2,8	2,4	38	Indonezja	.	.	.

Źródło: OECD (2011), Product Market Regulation Database, www.oecd.org/economy/pmr.

Zniesienie wymagań legislacyjnych, zawierających wymóg posiadania udokumentowanych kwalifikacji do wykonywania niektórych zawodów, powinno się wiązać z rozwojem systemów akredytacji i atestacji specjalistów w tych dyscyplinach.

KSZTAŁCENIE W ZAKRESIE RACHUNKOWOŚCI W SZKOŁACH WYŻSZYCH A AKREDYTACJA ZAWODU KSIĘGOWEGO

Wprowadzone do polskiego systemu szkolnictwa wyższego KRK stwarzają ogromną szansę na otwarcie się uczelni wyższych na współpracę z uznanymi organizacjami środowiskowymi w zakresie certyfikacji zawodu. W Polskich warunkach podstawowym systemem certyfikacji zawodowej księgowych jest czterostopniowy system Stowarzyszenia Księgowych w Polsce (Uchwała nr 732/110/ 2009 z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie tytułu zawodowego „dyplomowany księgowy”, Uchwała nr 732/111/ 2009 z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie certyfikacji zawodu księgowego, Uchwała nr 732/112/2009 z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie powołania Rady Pracodawców, Gorycki 2009, Materiał informacyjny... 2008).

Zniesienie wykazu kierunków MNiSW stwarza uczelniom wyższym pełne możliwości harmonizacji procesu kształcenia w zakresie rachunkowości z procesem certyfikacji zawodowej księgowych – zarówno krajowym (SKwP), jak i międzynarodowym (wymienione wyżej instytucje akredytacyjne). Włączenie uczelni wyższych w proces certyfikacji zawodu księgowego, realizowany przez organizacje środowiskowe rachunkowości, jest zbieżne z celami strategii lizbońskiej.

W 2010 r. Komisja ds. Edukacji Rachunkowości Rady Naukowej SKwP opracowała projekt systemu akredytacji uczelni wyższych prowadzących kształcenie w zakresie rachunkowości na potrzeby certyfikacji zawodu księgowego⁵. Obecnie projekt ten przekazano do ostatecznego dopracowania przez zespół ds. opracowania zasad akredytacji uczelni wyższych w ścieżce certyfikacji zawodu księgowego SKwP. Zgodnie z przyjętymi przez SKwP zasadami akredytacja ma potwierdzić, że osoba posiadająca tytuł magistra lub licencjata, uzyskany w ramach akredytowanej specjalności, spełnia wymagania wstępne określone dla III stopnia kwalifikacyjnego (specjalisty ds. rachunkowości) w ramach ścieżki edukacyjnej, o której mowa w Regulaminie wymagań kwalifikacyjnych i praktyki zawodowej na potrzeby certyfikacji zawodu księgowego, a tym samym jest upoważniona do przystąpienia do kursu w ramach III stopnia ścieżki edukacyjnej, jak również zwolniona z części A egzaminu na dyplomowanego księgowego, o którym mowa w Regulaminie Głównej Zawodowej Komisji Egzaminacyjnej, w przypadku przystępowania do egzaminu w trybie eksternistycznym.

System akredytacji przyjęty przez SKwP ma charakter środowiskowy i to zarówno na poziomie koncepcyjnym, jak i wykonawczym. SKwP samodzielnie ustala procedurę i standardy akredytacji, wyłania spośród swoich członków zespół ds. akredytacji, działający w ramach Głównej Zawodowej Komisji Egzaminacyjnej (GZKE). Zespół przeprowadza postępowanie akredytacyjne, a po jego zakończeniu rekomenduje GZKE przyznanie akredytacji.

Procedura akredytacyjna jest nieobowiązkowa, co oznacza, że decyzję o poddaniu się akredytacji podejmują dobrowolnie uczelnie wyższe lub ich jednostki organizacyjne zainteresowane potwierdzeniem, oceną i doskonaleniem jakości realizowanych programów kształcenia w zakresie rachunkowości.

Akredytacja ma być udzielana na 4 lata. Po upływie tego okresu jednostka, chcąc ją zachować, musi się poddać ponownej procedurze akredytacyjnej. Okresowy charakter akre-

⁵ Projekt ogólnych zasad akredytacji został opracowany w ramach Komisji ds. Edukacji SKwP przez autorów niniejszego artykułu.

dytacji ma na celu ustalenie mechanizmów motywujących uczelnie do zachowania i ciągłego zwiększania poziomu kształcenia, który stanowił podstawę uzyskania akredytacji.

Ze względu na środowiskowy charakter procesu akredytacji i konieczność zapewnienia jej samofinansowania jest to procedura płatna⁶.

W dalszej części artykułu zostaną zaprezentowane wyniki badań, jakie autorzy przeprowadzili na uczelniach wyższych, dotyczące ich stosunku do planowanego systemu akredytacji SKwP i otwarcia na ten system.

AKREDYTACJA UCZELNI W ŚWIETLE OPINII WYBRANYCH SZKÓŁ WYŻSZYCH

Cel badania

Celem badania była ocena stopnia wykorzystania przez uczelnie wyższe w Polsce akredytacji organizacji profesjonalnych rachunkowości oraz ich stosunku do tego typu akredytacji, ze szczególnym uwzględnieniem systemu akredytacji, jaki w najbliższym czasie zamierza zaproponować SKwP. Badanie ma w sposób pośredni zidentyfikować zakres oczekiwań studentów ankietowanych uczelni, dotyczących zagwarantowanych przez program kształcenia możliwości uzyskania określonych uprawnień zawodowych lub ułatwienia procedury ich uzyskania.

Materiał i metody

Badaniem zostały objęte łącznie 34 jednostki organizacyjne⁷ uczelni wyższych, na których prowadzony jest kierunek finanse i rachunkowość lub kierunek równorzędny, lub specjalność z zakresu rachunkowości. W skład próby badawczej weszły:

- 24 jednostki organizacyjne uczelni publicznych (17 uczelni publicznych, w tym: 4 politechniki oraz 2 uniwersytety politechniczne);
- 10 jednostek uczelni niepublicznych.

Autorzy badania dokonali celowego doboru próby, w związku z czym uzyskane wyniki nie mogą być uogólnione dla całej populacji uczelni wyższych w Polsce. Do grupy publicznych uczelni wyższych zostały włączone wszystkie uczelnie, których przedstawiciele są reprezentowani na dorocznych zjazdach katedr rachunkowości i które prowadzą kierunek lub specjalność rachunkowość. W przypadku uczelni niepublicznych próbą zostały objęte uczelnie plasujące się najwyżej w rankingu szkół niepublicznych, sporządzonego przez miesięcznik *Perspektywy* (2012, nr 5/129).

Metody badań

Badanie ma charakter pilotażowy i zostało przeprowadzone w formie ankiety. Ankiety (w formie elektronicznej) zostały skierowane do dziekanów wydziałów prowadzących kierunek lub specjalność z zakresu rachunkowości⁸. Jedynym kryterium klasyfikacyjnym próby badawczej był podział na uczelnie publiczne i uczelnie niepubliczne. Ankieta obejmowała

⁶ Przedstawione cechy procedury akredytacyjnej nie zostały jeszcze ostatecznie przyjęte i mogą ulec zmianie w trakcie trwającej procedury ich dopracowywania.

⁷ Przez jednostki organizacyjne autorzy rozumieją wydziały lub kolegia uczelni wyższych, na których prowadzony jest kierunek finanse i rachunkowość lub kierunek równorzędny, lub specjalność z zakresu rachunkowości.

⁸ Ankieta miała charakter anonimowy, w związku z czym jej wyniki nie pozwalają na identyfikację konkretnej uczelni wyższej.

łącznie 11 pytań, przy czym część z nich dotyczyła tylko niektórych opcji odpowiedzi występujących w pytaniach poprzednich.

Zwrotność ankiet wyniosła ogółem 41,2%, w tym w przypadku uczelni publicznych – 45,8%, a w przypadku uczelni niepublicznych – 30%.

Wyniki i dyskusja

Jednym z celów badania było stwierdzenie, czy władze badanych jednostek podstawowych uczelni wyższych odczuwają presję ze strony studentów, by oferowane programy studiów zapewniały uzyskanie określonych uprawnień zawodowych w zakresie rachunkowości lub ułatwiały proces uzyskiwania takich uprawnień w systemie certyfikacji organizacji zawodowych rachunkowości.

Jak wskazują wyniki badań (por. tab. 3), w prawie 79% badanych jednostek studenci oczekują, by ukończenie studiów wiązało się z uzyskaniem określonych uprawnień zawodowych lub przynajmniej gwarantowało zwolnienie z części procedury certyfikacyjnej prowadzonej przez organizacje zawodowe rachunkowości. Ponad 28% procent respondentów odczuwa silną presję ze strony studentów, aby powiązano system kształcenia akademickiego ze ścieżką certyfikacji zawodowej regulatora zawodu lub profesjonalnej organizacji rachunkowości.

Tabela 3. Oczekiwania studentów badanych uczelni wyższych związane z zapewnieniem im możliwości uzyskania uprawnień lub certyfikatów zawodowych w zakresie rachunkowości lub ułatwień w ich uzyskaniu

Czy odczuwają Państwo presję ze strony studentów, aby ukończenie studiów z zakresu rachunkowości na Państwa uczelni pozwoliło na uzyskanie określonych uprawnień zawodowych lub na zwolnienie z egzaminów zawodowych?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Tak, bardzo często	3	27,3	1	33,4	4	28,6
Tak	6	54,5	1	33,3	7	50,0
Raczej nie	2	18,2	1	33,3	3	21,4
Nie	0	0	0	0	0	0
Razem	11	100	3	100	14	100

Według opinii studentów badanych wydziałów uczelni wyższych największym zainteresowaniem cieszą się uprawnienia wydawane przez krajowego regulatora zawodu (Ministerstwo Finansów), upoważniające do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych (tab. 4). Na uprawnienia te (tzw. certyfikat księgowy) wskazało ponad 71% respondentów. Na uwagę zasługuje to, że odsetek ten jest zdecydowanie większy w przypadku uczelni publicznych (81,8% wskazań) niż niepublicznych (33%). Różnica wskazań może wynikać z faktu, że zwolnienie z egzaminu ministerialnego mogą uzyskać absolwenci studiów wyższych z zakresu rachunkowości, ale prowadzonych tylko na uczelniach posiadających uprawnienia do nadawania stopnia doktora.

Bardzo duże zainteresowanie studentów uprawnieniami do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych może wynikać z następujących powodów:

- uprawnienia stwarzają absolwentom szkół wyższych możliwość samozatrudnienia;
- uprawnienia, z pominięciem egzaminu Ministerstwa Finansów, mogą uzyskać absolwenci dowolnej uczelni wyższej kształcącej w zakresie rachunkowości i posiadającej upraw-

nienia do nadawania stopnia doktora, bez względu na program studiów, tryb studiów i liczbę godzin zajęć z zakresu rachunkowości, co z jednej strony rozszerza krąg zainteresowanych, a z drugiej zwiększa liczbę uczelni umożliwiających dostęp do tych uprawnień.

Tabela 4. Oczekiwania studentów badanych uczelni wyższych dotyczące rodzaju uprawnień lub certyfikatów zawodowych w zakresie rachunkowości lub ułatwień w ich uzyskaniu

Jakich kwalifikacji zawodowych lub ułatwień w ich uzyskaniu oczekują najczęściej studenci?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Uprawnień do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych Ministerstwa Finansów	9	81,8	1	33,3	10	71,4
Uprawnień biegłego rewidenta (KIBR)	7	63,6	1	33,3	8	57,1
Certyfikatu księgowego SKwP (4 stopnie certyfikacji)	4	36,4	1	33,3	5	35,7
Międzynarodowych uprawnień księgowego lub biegłego rewidenta (np. ACCA, CIMA etc.)	2	18,2	1	33,3	3	21,4
Doradcy podatkowego	1	9,1	0	0	1	7,1
Doradcy inwestycyjnego	1	9,1	0	0	1	7,1
Certyfikatu specjalisty z zakresu rachunkowości zarządczej / controllingu	0	0	0	0	0	0
Inne – jakie?	0	0	0	0	0	0

Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi na powyższe pytanie.

Duże zainteresowanie studentów badanych uczelni certyfikatem księgowym Ministerstwa Finansów stawia wyzwania przed tymi uczeniami w kontekście planowanej deregulacji zawodu księgowego. Deregulacja i wynikające z niej zniesienie certyfikatu księgowego może skierować zainteresowania studentów w stronę innych systemów certyfikacji, które będą stanowić potwierdzenie rzetelności przygotowania zawodowego. Uczelnie w związku z tym mogą poszukiwać akredytacji organizacji zawodowych rachunkowości w celu uzyskania zewnętrznej atestacji jakości kształcenia w tym zawodzie.

Drugim najbardziej popularnym obszarem kwalifikacji zawodowych z zakresu rachunkowości wśród studentów badanych uczelni są krajowe uprawnienia biegłego rewidenta. Wskazało na nie 57,1% respondentów. Także i w tym wypadku dominują wskazania z uczelni publicznych (63,6%). Na trzecim miejscu w rankingu kwalifikacji zawodowych, którymi interesują się studenci, znalazły się funkcjonujące od 2010 r. środowiskowe certyfikaty księgowe SKwP (prawie 35,7% wskazań). Duże zainteresowanie studentów systemem certyfikacji SKwP może stanowić podstawę współpracy uczelni ze SKwP jako przedstawicielem profesjonalnej organizacji księgowych w Polsce.

Na uwagę zasługuje też to, że ponad 21% respondentów wskazało na zainteresowanie studentów globalnymi certyfikatami poświadczającymi wysoki poziom kwalifikacji zawodowych w zakresie rachunkowości i rewizji finansowej, wydawanymi przez takie międzynarodowe organizacje zawodowe, jak ACCA, CIMA, IMA. Fakt, że wiele spośród tych organizacji ma swoje oddziały w Polsce oraz prowadzi kursy i egzaminy zawodowe w naszym kraju, każe postrzegać je jako potencjalnych partnerów w budowaniu jakości i przewagi konkurencyjnej polskich uczelni na rynku usług księgowych i profesjonalistów rachunkowości. Organizacje te, poprzez prowadzone systemy akredytacji, mogą przyczynić się do: doskonalenia programów kształcenia w zakresie rachunkowości na polskich uczelniach, zwiększania szans ich absolwentów na rynku pracy itp.

Przeprowadzone badanie wykazało brak zainteresowania studentów badanych uczelni uprawnieniami z zakresu rachunkowości zarządczej / controllingu. Można to tłumaczyć asymetrią rozwoju rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej w teorii i praktyce rachunkowości w Polsce, ale też w wielu częściach świata; również niedostrzeganiem przez studentów możliwości certyfikacji w tym obszarze rachunkowości, co wynika z dotychczasowego braku regulacji prawnych dotyczących rachunkowości zarządczej, w tym braku regulacji legislacyjnych tego zawodu.

Zainteresowanie studentów badanych uczelni ułatwieniami w uzyskaniu prawa do wykonywania zawodu księgowego lub zwolnienia z procedury certyfikacyjnej stwarza dużą szansę współpracy uczelni wyższych i organizacji profesjonalnych rachunkowości. Dotychczas jedynie dwie spośród badanych uczelni posiadają akredytację organizacji profesjonalnych rachunkowości (CIMA), a jedna uczelnia ubiega się o akredytację ACCA (tab. 5).

Tabela 5. Wykorzystanie akredytacji profesjonalnych organizacji rachunkowości na badanych uczelniach

Czy posiadają już Państwo jakąkolwiek akredytację instytucji zawodowej w zakresie rachunkowości?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Tak (jaka?)	2	18,2	0	0	2	14,3
Nie, ale aktualnie jesteśmy na etapie ubiegania się o akredytację (czyją?)	0	0	1	33,3	1	7,1
Nie	9	81,8	2	66,7	11	78,6
Razem	11	100	3	100	14	100

Autorzy niniejszego artykułu skoncentrowali się na badaniu stosunku uczelni wyższych, wchodzących w skład próby badawczej, do akredytacji kształcenia w zakresie rachunkowości na poziomie akademickim, jaką opracowuje SKwP. Jak już wspomniano, akredytacja ta ma umożliwić absolwentom uczelni uzyskanie certyfikatu księgowego II stopnia, a tym samym skrócić drogę do uzyskania certyfikacji na najwyższym poziomie.

Tabela 6. Stosunek badanych uczelni do ubiegania się o akredytację SKwP

Czy byliby Państwo zainteresowani uzyskaniem akredytacji SKwP dla prowadzonych kierunków, specjalizacji lub studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Tak, po zapoznaniu się z jej warunkami	11	100	3	100	14	100
Nie	0	0	0	0	0	0
Nie mam zdania	0	0	0	0	0	0
Razem	11	100	3	100	14	100

Jak wskazują wyniki badania ujęte w tab. 6, wszyscy respondenci są zainteresowani akredytacją SKwP prowadzonych kierunków, specjalizacji lub studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości na potrzeby certyfikacji zawodu księgowego. Warunkiem przystąpienia do procedury akredytacyjnej jest poznanie jej warunków, co wydaje się zrozumiałe, zwłaszcza w sytuacji, w której są one jeszcze w fazie opracowywania⁹.

⁹ Obecnie pracuje nad nimi zespół ds. opracowania zasad akredytacji uczelni wyższych w ramach ścieżki certyfikacji zawodu księgowego SKwP.

Kolejne pytania miały na celu ocenę stopnia otwartości uczelni wyższych na procedurę akredytacji SKwP oraz – pośrednio – na stosunek uczelni wyższych do SKwP jako jednostki akredytującej.

Ponad 78% badanych jednostek (tab. 7) jest zainteresowanych ewentualnymi modyfikacjami lub zmianami programowymi, pozwalającymi im dostosować treści dydaktyczne lub programy dydaktyczne do zakresu wymagań merytorycznych ścieżki certyfikacyjnej SKwP. Wyniki te mogą być wyrazem gotowości badanych jednostek do doskonalenia programów i jakości kształcenia. Sceptycyzm lub sprzeciw wobec dokonywania ewentualnych zmian programowych zgłosiło 21,4% jednostek. Może to wynikać z silnego przekonania tych jednostek o wysokiej jakości własnych programów kształcenia. Może wiązać się też to z przyjęciem bierniej postawy wobec akredytacji SKwP, przejawiającej się w oczekiwaniu, że akredytacja będzie polegać na uznawaniu określonych przedmiotów dydaktycznych prowadzonych przez uczelnie; tym samym byłoby możliwe uzyskanie akredytacji tylko w wybranych obszarach ścieżki certyfikacyjnej.

Tabela 7. Stosunek badanych uczelni do konieczności modyfikacji programów kształcenia w ramach procedury akredytacyjnej SKwP

Czy byliby Państwo zainteresowani uzyskaniem akredytacji SKwP, gdyby wymagało to ewentualnych modyfikacji lub zmian w programie kształcenia?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Tak	9	81,8	2	66,7	11	78,6
Raczej nie	1	9,1	1	33,3	2	14,3
Nie	1	9,1	0	0	1	7,1
Razem	11	100	3	100	14	100

Podobne były opinie badanych uczelni nt. możliwości przeprowadzania przez SKwP okresowych kontroli przestrzegania zasad akredytacji. Ponad 78% badanych wyraziło akceptację okresowych kontroli jakości kształcenia i przestrzegania zasad udzielonej akredytacji. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że wśród uczelni niepublicznych odsetek ten wyniósł 100%. Wynik ten można interpretować jako wyraz pozytywnego postrzegania i wysokiej oceny SKwP jako profesjonalnej organizacji rachunkowości przez badane uczelnie. Żadna z nich nie była przeciwna przeprowadzaniu takich kontroli, co w kontekście wyników zawartych w tab. 7 świadczy o bardzo poważnym podejściu uczelni do możliwości uzyskania akredytacji SKwP.

Tabela 8. Stosunek badanych uczelni do poddania się kontroli poakredytacyjnej przez SKwP

Czy byliby Państwo zainteresowani uzyskaniem akredytacji SKwP, gdyby dawała ona prawo SKwP do okresowej kontroli przestrzegania zasad akredytacji (np. jakości kształcenia)?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Tak	8	72,7	3	100	11	78,6
Raczej nie	3	27,3	0	0	3	21,4
Nie	0	0	0	0	0	0
Razem	11	100	3	100	14	100

Nieco inaczej wygląda podejście badanych uczelni wyższych do odpłatności za przeprowadzenie procedury akredytacyjnej. Prawie 43% respondentów wskazało, że raczej nie przystąpiłoby do procedury akredytacyjnej, gdyby wymagałoby to poniesienia określonych kosztów. Prawie 21,5% badanych uczelni wykazało zdecydowaną dezaprobatę wobec opłaty akredytacyjnej. Tyle samo jednostek (21,4%) wskazało, że jest gotowych ponieść takie koszty. Ostatnia grupa podmiotów reprezentuje jednostki, które w procedurze akredytacyjnej dostrzegają prawdopodobnie:

- źródła przewagi konkurencyjnej na rynku usług dydaktycznych szkolnictwa wyższego,
- szansę na poprawę lub potwierdzenie jakości realizowanego programu dydaktycznego;
- możliwości potwierdzenia bardzo dobrego przygotowania zawodowego swoich absolwentów.

Tabela 9. Stosunek badanych uczelni do odpłatności procedury akredytacyjnej SKwP

Czy byłoby Państwo zainteresowani uzyskaniem akredytacji SKwP, gdyby jej uzyskanie było odpłatne?	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Tak	2	18,2	1	33,3	3	21,4
Raczej nie	4	36,4	2	66,7	6	42,9
Nie	3	27,3	0	0	3	21,4
Inne (respondenci nie udzielili odpowiedzi opisowej)	2	18,2	0	0	2	14,3
Razem	11	100	3	100	14	100

Niechęć pozostałych jednostek do ponoszenia dodatkowych kosztów akredytacji może wynikać z nieznamomości wielkość potencjalnej opłaty akredytacyjnej (opłata oraz sposób jej naliczania nie są jeszcze określone) lub relacji wielkości tej opłaty do wartości dodanej, jaką akredytacja może zapewnić uczelniom wyższym.

Potencjalne korzyści, które dostrzegają badane uczelnie wyższe dzięki uzyskaniu akredytacji dla ścieżki certyfikacyjnej SKwP, zostały przedstawione w tab. 10. Na pierwszym miejscu wśród czynników motywujących do ubiegania się o przedmiotową akredytację jest poprawa sytuacji studentów na rynku pracy; czynnik ten wskazały wszystkie badane jednostki.

Tabela 10. Główne powody ubiegania się o akredytację badanych uczelni

Głównym powodem ubiegania się o akredytację SKwP w Państwa przypadku byłaby	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Poprawa sytuacji studentów na rynku pracy	11	100	3	100	14	100,0
Podniesienie prestiżu studiów i uczelni	8	72,7	2	66,7	10	71,4
Zwiększenie liczby studentów	3	27,3	2	66,7	5	35,7
Inne (jakie)	1	9,1	0	0,0	1	7,1

Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi na powyższe pytanie.

Kolejnym ważnym argumentem przemawiającym za akredytacją jest zwiększenie lub potwierdzenie prestiżu studiów i uczelni w coraz bardziej wymagającym i konkurencyjnym otoczeniu. Na czynnik ten wskazało ponad 71% badanych, natomiast 35,7% badanych

w akredytacji dostrzega się szansę na pozyskanie dodatkowych studentów, traktując ją jako element przewagi konkurencyjnej w walce na coraz trudniejszym rynku usług edukacyjnych szkolnictwa wyższego.

Jednym z czynników oddziałujących na stosunek danej uczelni wyższej do procedury akredytacyjnej SKwP może być prowadzony profil kształcenia z zakresu rachunkowości.

Tabela 11. Profil kształcenia w zakresie rachunkowości na badanych uczelniach

Program kształcenia w zakresie rachunkowości na Państwa uczelni koncentruje się głównie na	Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne		Razem	
	liczba	%	liczba	liczba	%	liczba
Rachunkowości finansowej	2	18,2	0	0,0	2	14,3
Rachunkowości zarządczej (controllingu)	1	9,1	1	33,3	2	14,3
Rachunkowości finansowej i rachunkowości zarządczej w tym samym stopniu	9	81,8	2	66,7	11	78,6
Rewizji finansowej (audycje)	4	36,4	1	33,3	5	35,7
Analizie finansowej	3	27,3	0	0	3	21,4
Inne	2	18,2	0	0	2	14,3

Respondenci mogli udzielić więcej niż jednej odpowiedzi na powyższe pytanie.

Najwięcej podmiotów (78,6%) wskazało, że w swoich programach kształcenia uwzględnia w równym stopniu zagadnienia rachunkowości finansowej i zagadnienia rachunkowości zarządczej, 35,7% uczelni wiele godzin zajęć w procesie kształcenia przeznacza na rewizję finansową.

PODSUMOWANIE

Uczelnie wyższe w obecnych czasach stanowią istotne ogniwo procesu kształcenia przygotowującego swoich absolwentów do wykonywania konkretnych zawodów. Zgodnie ze strategią bolońską taką rolę powinny odgrywać w szczególności studia I stopnia oraz studia podyplomowe. Pierwsze z nich powinny umożliwić (jeżeli mają profil praktyczny) uzyskanie przez absolwentów określonych umiejętności i wiedzy, umożliwiających zaspokojenie potrzeb pracodawców. Studia podyplomowe – zgodnie z zasadą uczenia się przez całe życie – powinny natomiast umożliwiać doskonalenie umiejętności zawodowych. W czasach konwergencji i zwiększania jakości kształcenia bardzo istotna staje się akredytacja udzielana przez jednostki cieszące się zaufaniem społecznym, wysoką oceną otoczenia, w tym uznaniem pracodawców. Niewątpliwie w Polsce taką instytucją w przypadku zawodu księgowego jest Stowarzyszenie Księgowych w Polsce – ponadstuletnia organizacja, która może pochwalić się długoletnim doświadczeniem i uznaniem gremiów międzynarodowych. Obecna rzeczywistość jest dla SKwP jedyną w swoim rodzaju szansą otwarcia się na większą, niż dotychczas, grupę interesariuszy, szansą na „zaistnienie” w roli autorytetu poświadczającego wysoką jakość i etykę zawodu księgowego w Polsce. Jeśli z niej nie skorzysta, lukę wypełnią inne organizacje zawodowe. Dlatego przygotowanie oferty akredytacji dla uczelni staje się dziś bardzo ważne dla Stowarzyszenia. Jak wskazują wstępne badania, rynek edukacyjny jest gotowy na jej przyjęcie.

PIŚMIENNICTWO

- Gorycki R.** 2009. Certyfikat dyplomowanego księgowego. Poznań, SKwP Oddział Wielkopolski w Poznaniu (materiały niepublikowane).
- Materiał informacyjny dotyczący prezentacji założeń certyfikacji zawodu księgowego w Polsce.** 2008. Warszawa, SKwP.
- OECD.** 2011. Product Market Regulation Database, www.oecd.org/economy/pmr, dostęp dn. 15.09.2012 r.
- Pawłowski K.** 2005, Rankingi i akredytacje i ich wpływ na markę szkoły wyższej działającej na konkurencyjnym rynku – artykuł dyskusyjny, http://www.krzysztofpaolowski.pl/okiem.php?mode=rankingi_akredytacje, dostęp dn. 15.09.2012 r.
- Projekt z dnia 27 września 2012 r. ustawy o ułatwieniu dostępu do wykonywania zawodów finansowych, budowlanych i transportowych,** http://sejmometr.pl/legislacja_projekty_ustaw/939, dostęp dn. 15.10.2012 r.
- Uchwała nr 732/110/ 2009 z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie tytułu zawodowego „dyplomowany księgowy”.** 2009. SKwP.
- Uchwała nr 732/111/ 2009 Zarządu Głównego Stowarzyszenia Księgowych w Polsce z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie certyfikacji zawodu księgowego.** 2009. SKwP.
- Uchwała nr 732/112/2009 z dnia 20 lipca 2009 r. w sprawie powołania Rady Pracodawców.** DzU z 2005 r., nr 164, poz. 1365, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym.** DzU z 2005 r., nr 164, poz. 1365, z późn. zm.
- Walińska E., Michalak M.** 2009. Studia wyższe na kierunku finanse i rachunkowość a certyfikacja zawodu księgowego. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 273 (56), 197–212.
- Walińska E., Michalak M.** 2011. Rola uczelni wyższych prowadzących kierunek: finanse i rachunkowość w procesie certyfikacji zawodu księgowego. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 287 (63), 273–280.